

Miste@last

Klaas Nijholt*

Inleiding

Eindelijk was het zover! De kans om fossielen te zoeken bij Miste, voor velen de zoveelste en nu hoogstwaarschijnlijk de laatste keer. Voor mij echter de eerste en allerlaatste keer, twee voor de prijs van een.

Miste heeft voor mij altijd al iets magisch gehad, al vanaf de eerste keer, een koude novemberavond begin jaren tachtig. Mistegruis uitzoeken op een contactavond van de NGV afdeling Amsterdam onder de bezielende leiding van Jan Idema, tot de voorlaatste keer, het wederom missen van een Miste excursie, de allergrootste, die van 2003.

Gedurende ruim 20 jaar verschillende keren zakken gruis gekregen of gekocht en thuis met veel geduld uitgezocht, maar steeds weer het kleine alhoewel o zo mooie Mioceen spul. De M van Miste stond voor mij bijna gelijk aan 'micro'fossielen, want de grote jongens waren natuurlijk vakkundig uit het gruis verwijderd. Vandaar dat deze kans met beide handen moest worden aangepakt!

Gelukkig had ik in mijn agenda 18 en 19 september al voor WTKG activiteiten vrijgehouden aangezien dat weekend aanvankelijk een Tongerenexcursie zou worden gehouden.

Het feest kon beginnen. Ik was al behoorlijk in de stemming gekomen door het speciale Mistenummer van Afzettingen.

Toen ik op de eerste dag de zwarte hopen zag dacht ik echter "shit is dit het!?", maar na een minuut al vond ik een doublet van een *Glycymeris* van ongeveer 11 cm. Gelukkig, er bleken ook grote fossielen in te zitten en na ruim 20 jaar gruis was dat bijna een Genesis openbaring. Na twee dagen zoeken en zeven in een mierenhoop van vele andere prettig gestoorden, met rugpijn, natte voeten en vele andere ongemakken was daar de beloning: vele goed gevulde zakken en ook vele 'grote' vondsten.

Wat vooral ook leuk was, een rondje maken ter velde, want er werden vele mooie dingen gevonden.

Je hoorde wel dat het niet zo goed was als in 2003, maar voor mij was 2004 top.

Een kinderhand is snel gevuld na meer dan 20 jaar geduld.

Vondsten

Tijdens het zeven (5 mm) - want gruis had ik zat - mooie dingen gevonden. Binnen een uur al een *Chicoreus* (*Chicoreus*) *aquitanicus* (Grateloup, 1833) van zo'n 9 cm met in de laatste winding een *Crepidula* (*Janacus*) *crepidula* (Linné, 1766).

Ik zei tegen Stef Mermuys, "Is dit nou waar het om gaat!". "Ja, dat is hem, je kan naar huis!" antwoordde Stef. Persoonlijk vind ik die *Chicoreus* niet zo bijzonder, een beetje

plomp, maar ja 9 mm of 9 cm! "Als je hem niet wilt hebben, wil ik hem wel", zei Stef.

Behalve de vele mollusken - onderhand bijna de hele inhoud van het Miste boek van A.W. Janssen - vond ik ook regelmatig mooie haaientanden, waaronder een werkelijk puntgave *Notorhynchus primigenius* (Agassiz, 1844) (een zijtand van meer dan 2 cm uit de onderkaak), een grote *Isurus hastalis* (Agassiz, 1843) van ongeveer 3,5 cm en een mooie *Galeocерdo* sp.

Ook trof ik botfragmenten aan en zelfs een tand van een dolfinachtige.

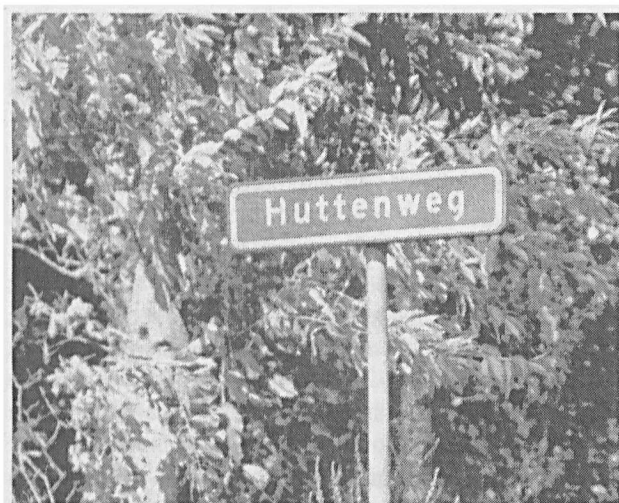
In het verleden had ik al kleine solitaire koralen uit het gruis gehaald waaronder vrij kleine *Flabellum* sp., maar nu vond ik in het veld zeer grote exemplaren tot wel 4,5 cm, waaronder een *Flabellum pompeckjii* Krejci, 1926. en een gave *Stephanophyllia nysti* Milne-Edwards & Haime, 1851 met een diameter van 4,1 cm.

De regelmatig aangetroffen flinke *Murex* (*Haustellum*) *inornatus inornatus* Beyrich, 1854, werden er tijdens het zeven voorzichtig uitgepikt met sedimentinhoud en al. Dit sediment bleek na het drogen zeer veel gave tere microfossielen te bevatten.

Hetzelfde werd gedaan met vele gave grote doubletten van oa.:

- *Aequipecten seniensis* (Lamarck, 1819)
- *Venus* (*Ventricoloidea*) *multilamella multilamella* (Lamarck, 1818)
- *Pelecypora* (*Cordiopsis*) *polytropa nysti* (d'Orbigny, 1852)
- *Scapharca* (*Scapharca*) *diluvii* (Lamarck, 1805)
- *Glycymeris* (*Glycymeris*) *obovata baldii* Glibert & van de Poel, 1965

Ondertussen heb ik de sedimentinhoud van een tweede *Chicoreus* al voor een deel bekeken, en hoewel nog niet alles is gedetermineerd, de microfossielen uit dit sediment zijn in ieder geval van ongekennde kwaliteit. Globaal bevat het sediment: vele stekels van kleine echiniden (*Echinocyamus* sp.), 5 soorten ostracoden, zeker 15 soorten benthonische foraminiferen en zeer veel pteropoden. Planktonische forams trof ik niet aan in het sediment uit de *Chicoreus* (wel, alhoewel spaarzaam, in het losse materiaal).

Ook de andere uitgeklopte gastropoden gaven hetzelfde beeld wat betreft de microfossielen: het merendeel pteropoden en dan met name de Limacinidae en soms een *Vaginella austriaca* Kittl, 1886.

De ostracoden en foraminiferen komen overigens in een later artikel aan bod.

Voor het uitpikken van de microfossielen maak ik gebruik van een speciaal penseeltje dat men eenvoudig zelf kan vervaardigen. Door van een klein penseel de haren bij de schacht af te knippen, daarna bijvoorbeeld een uitgevalen snorhaar van een kat te nemen, de wortelzijde aan te tippen met secondenlijm en in de schacht steken, even te wachten en voilà: een ideaal penseeltje om tere pteropoden te verwijderen. Ook door het haartje vochtig te maken kan je 'dichte' forams oppikken.

Om microfossielen te kunnen opbergen kan men gebruik maken van chapmanslides (Foraminiferen, 1981. GEA, Vol. 14 nr. 3).

De sedimentinhoud van een gastropode of doublet bewaar ik in een plastic petrischaaltje. Een klein plastic zakje met druksluiting kan ook, maar aangezien het om zeer breekbare fossielen gaat geef ik de voorkeur aan petrischaaltjes. Dit werkt ook gemakkelijk onder een binoculair.

Voor de beginnende liefhebbers van foraminiferen is het GEA boekje een aardige start.

Tot besluit

zondagmiddag 19 september 2004, na een geweldig weekend, ook genoten van Fawlt Towers, nog even snel twee

foto's genomen die voor mij symbolisch zijn voor de magie van Miste, "THE ROAD TO MISTE"!!

Literatuur

- Bengevoord, B.W.J., 1973. De haaienfauna uit het Mioceen van Miste. Grondboor en Hamer, No. 3, pag. 75-81.
- Boekschoten, G.J., 1963. Foraminiferen uit het Mioceen van Winterswijk, Miste. Meded. v. d. Werkgr. v. Tert. en Kwart. Geol., Vol. 6 no. 1+2, pag. 27-30.
- Chevalier, J. P., 1964. Zur Kenntnis der Korallen des Miocäns von Westfalen und der Niederlande, pag. 1-30. In: Faunen aus dem Miocän Nordwestdeutschlands. Geol. Landesamt Nordrhein-Westfalen. Fortschritte in der Geologie von Rheinland und Westfalen. Band 14. Krefeld.
- Drooger, C.W. en D.A.J. Batjes, 1959. Planktonic foraminifera in the Oligocene and Miocene of the North Sea Basin. Kon. Ned. Ak. v. Wet. Amsterdam. Proc. Series B 62, No 3.
- Foraminiferen, 1981. GEA, Vol. 14, nr. 3, pag. 77-116.
- Haq, Bilal U. and A. Boersma, 1978. Introduction to marine micropaleontology. Elsevier, North Holland, Inc. New York.
- Hoek, B. van der, 1981. Fossielen uit de miocene afzetting van Miste bij Winterswijk. Grondboor en Hamer, no 1, pag. 3-28.
- Janssen, A.W., 1984. Mollusken uit het Mioceen van Winterswijk-Miste. Een inventarisatie met beschrijvingen en afbeeldingen van alle aangetroffen soorten. Deel 1. Tekst, Deel 2, platen. Bibl. van de K.N.N.V., uitg. no 36. Uitgave i.s.m. de Nederl. Geol. Ver. en het Rijksmuseum v. Geol. en Min.
- Nolf, D., 1988. Dents de requins et de raies du tertiaire de la Belgique. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Brussel.
- Postuma, J., 1971. Manual of Planktonic Foraminifera. Elsevier, Amsterdam.
- Venema, P., 1984. Enige foraminiferen uit het Mioceen van Miste. Natuur & Museum, Kwartaalblad van het Natuurhistorisch Museum en de Van Sambeekstichting te Enschede. Jrg. 28, no 2, pag. 3-5.

*Klaas Nijholt, Leerbroekstraat 48, 1507 KX Zaandam, tel. 075 - 616 90 68, email: klaasnijholt@hotmail.com